

بررسی عناصر فرهنگ عامه در مجموعه داستان‌های قصه‌های بهرنگ و افسانه‌های آذربایجان از صمد بهرنگی

مرتضی حیدری^۱، اسدالله جعفری^۲، بدریه صحرانورد^۳

^۱ دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور

^۲ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور جهرم

چکیده

ادبیات فولکلور از آن دسته ساخت‌های ادبی است که از درونی‌ترین لایه‌های جوامع شکل می‌گیرد و گستردگی آن در زمان و ابسته به سطح اثر و غالبیت خرده فرهنگ‌ها در جغرافیای خاص مکانی می‌باشد که در طول زمان بر توده مردم تأثیراتی می‌گذارد. فولکلور کودکان، یکی از مهم‌ترین شاخه‌های فولکلور محسوب می‌شود و مطالعه آن برای درک صحیحی از فرهنگ عامیانه جاری در جوامع ضروری است. دو اثر داستانی صمد بهرنگی که مبنای این پژوهش است، سرشار از فولکلور کودک و نوجوان است. آثار داستانی صمد بهرنگی این قابلیت را دارد که مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. وی نقش بزرگی در حفظ و انعکاس فرهنگ و ادب عامه در ادب کودک داشته است. این نویسنده شیرین‌سخن وظیفه ملی خود را به نحو احسن به انجام رسانیده و فرهنگ عامه رایج میان مردم زمان خود را در داستان‌های قصه‌های بهرنگ و افسانه‌های آذربایجان انعکاس داده است. این پژوهش که به شیوه تحلیلی و توصیفی و بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای در دو کتاب قصه‌های بهرنگ و افسانه‌های آذربایجان انجام گرفته است، به طبقه‌بندی فولکلور کودکان از قبیل: آداب و رسوم، لغات و اصطلاحات، ادبیات، مشاغل، دعاها و نفرین‌های عامه پرداخته و با ترسیم نمودار و جدول به مقایسه فراوانی این دو کتاب پرداخته شده است. حاصل این پژوهش و بررسی نشان می‌دهد که صمد بهرنگی با توانایی و مهارت‌های علمی، مذهبی و اجتماعی خود، عناصر فولکلوریک را در ادب کودک به کار بسته است. از میان دو مجموعه اشاره شده از صمد بهرنگی، در کتاب افسانه‌های آذربایجان بازتاب عناصر فرهنگ عامه شایع‌تر است.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ عامه (فولکلور)، ادبیات کودک، قصه‌های بهرنگ، افسانه‌های آذربایجان، صمد بهرنگی

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۶، شماره ۱، بهار ۱۳۹۹، صفحات ۵۴-۶۶